

## Fjerenes Land.

Af

**F. Schiern.**

(Meddeelt i Mødet den 10de April 1874.)

**H**erodot, der har saa stor Betydning ikke blot i historisk, men ogsaa i geographisk og ethnographisk Henseende, vækker let Lyst til Eftergranskning, hvor Et eller Andet forekom ham selv dunkelt, tvivlsomt eller utroligt i de Beretninger, der gaves ham. Dette gjælder ogsaa om de Steder i hans Skildring, hvorved der her skal dvæles, og den Interesse, hvormed man gjerne søger at prøve Herodots Kritik, kan maaskee ogsaa undskyldes, om disse Steder her gjøres til Gjenstand for en større Opmærksomhed, end de uden en saadan Interesse turde have Krav paa.

De findes nærmest i hans fjerde Bog. Hvad Cæsars Commentarier ere for Galliens Fortid eller Tacitus's Germania for Tydslands og Nordens, er denne Herodots fjerde Bog for Østeuropas; den bringer de første paalidelige Efterretninger om de sydligere Strækninger af det vide Sletteland, der, i det Hele og Store taget, kan siges at dannes af den østlige Deel af Europa og den tilstødende Deel af Asien, og som fra det sorte og kaspiske Hav naaer indtil det nordlige Iishav.

Den sydlige Deel af Slettelandet, fra Donau indtil Don og fra Kysterne af det sorte og asovske Hav indtil vel omtrent 50° n. Br.,

havde i Herodots Dage de Beboere, som Grækerne kaldte Skyther, men som kaldte sig selv Skoloter, og om hvis Stamme-slægtskab der har været ført Strid nok. Der har været de, som have villet henføre dem til den Folkerace, der nu gjerne pleier at betegnes som den altaiske, fordi Altaibjergene betragtes som dens Udgangspunkt, til den Race altsaa, der omfatter den tungusiske, den mongolske, den tyrkiske, den samojediske og den finske Folkestamme, og som i nordlig Retning naaer fra Kysterne af Kamtschatka til Kysterne af det norske Finmarken. I denne Betydning blev Udtrykket «den skythiske Folkeæt» brugt af Rask, og i denne Betydning er Ordet «skythisk» efter ham blevet anvendt af nyere Sproggranskere, som naaer der, med Hensyn til den Art af Kileskrifterne, der er bleven henført til den altaiske Race, nu tales om medo-skythisk eller casdo-skythisk, eller om den skythiske Version af Indskriften i Behistan. Af Fremmede, der ligeledes have henført Skytherne til den altaiske Race, kan her fortrinsviis nævnes Niebuhr, der især støttede sig til Herodots og Hippokrates's Skildring af Skythernes Sæder og den Sidstnævntes Yttringer om deres Udseende; i den senere Tid har man ogsaa for den samme Mening villet hente en ny Støtte fra de mærkværdige hebraiske Gravskrifter paa Krim, hvoraf flere ere blevene udgivne af Chwolson, og som vise Tilstedeværelsen af et jødisk Samfund paa Krim Aarhundreder førend vor Tidsregning; ved Siden af de hebraiske Navne bære Jøderne paa disse Indskrifter ogsaa tyrkisk-tatariske Navne, og dette kan efter Chwolson's Mening kun udledes af deres Samboen med Skytherne <sup>1)</sup>. Der er Andre, som have henført Skytherne til

<sup>1)</sup> Rask, Samlede Afhandlinger. Kjøbenhavn. 1834—1838. II, 331. Niebuhr, Untersuchungen über die Geschichte der Skythen, Geten und Sarmaten, i Kleine historische und philologische Schriften. Bonn. 1828. S. 352—390. Chwolson, Hebraische Grabschriften aus der Krimm, ein Beitrag zur biblischen Chronologie, semitischen Paläographie und alten Ethnographie. St. Petersburg. 1865., i Mémoires de l'Académie des Sciences de St. Petersburg. VII<sup>e</sup> Série. Tome IX.

den indo-europæiske Folkerace, hvad enten de nu tænke sig Skytherne som en forsvunden Folkestamme, der engang var stillet mellem Slavernes og Medo-Persernes endnu hinanden nærstaaende Stammer, eller ligefrem som Forfædre til Slaverne eller vel endog baade til Slaver og Germaner; den russiske Erobring af Slette-landene Norden for det sorte Hav, der i de sidste Aarhundreder har fundet Sted paa den altaiske Racés Bekostning, viser sig efter denne Betragtningmaade som en historisk Reaktion, som en Tilbagevenden til tidligere Raceforhold, hvad enten nu, som sagt, Russerne betragtes som Sønner eller kun som Brodersønner af Oldtidens Skyther. Af Forfattere, der saaledes have henført Skytherne til den indo-europæiske Folkerace, kan, foruden Alexander v. Humboldt og Jacob Grimm, ogsaa Bergmann nævnes, men især er dette dog blevet gjort gjældende af Zeuss, Müllenhoff og Cuno; disse tre støtte sig især til de Overeensstemmelser, som de have fundet mellem de mange skythiske Navne, der forekomme hos de gamle Forfattere eller i græske Indskrifter Norden for det sorte Hav, og lignende medo-persiske eller slaviske Navne, eller til tilsvarende Overeensstemmelser i mythologisk Henseende <sup>1)</sup>. Der gives endelig ogsaa en Mellemvei mellem de modsatte Anskuelser. Da nemlig Herodot skjelner mellem forskellige Afdelinger af Skytherne, da han paa nogle

<sup>1)</sup> A. v. Humboldt, *Kosmos, Entwurf einer physischen Weltbeschreibung*. Stuttgart und Tübingen. 1845—1862. II, 176, 420. I. Grimm, *Geschichte der deutschen Sprache*. Leipzig. 1848. I, 218—237. Bergmann, *Les Scythes, les ancêtres des peuples germaniques et slaves*. Deuxième Edition. Halle. 1860. Zeuss, *Die Deutschen und die Nachbarstämme*. München. 1837. S. 275—302. Müllenhoff, *Ueber die Herkunft und Sprache der pontischen Scythen und Sarmaten*, i *Monatsbericht der königlich preussischen Akademie der Wissenschaften*. Aus dem Jahr 1866. Berlin 1867. S. 549—576. Cuno, *Forschungen im Gebiete der alten Völkerkunde*. Erster Theil: Die Skythen. Berlin. 1871. Jvfr. ogsaa Schiefner, *Sprachliche Bedenken gegen das Mongolenthum der Skythen*, i *Bulletin de la Section des Sciences historiques, philologiques et politiques de l'Académie impériale de St. Pétersbourg*. Tome XIII. (St. Pétersbourg et Leipzig. 1856. 4<sup>o</sup>.), p. 193—205.

Steder nævner de af ham saa kaldte «nomadiske Skyther» (*νομάδες Σκίθαι*) og «de kongelige Skyther» (*βασιλῆϊοι Σκίθαι*), paa andre Steder nævner «de agerdyrkende Skyther» (*Σκίθαι γεωργοί*) og «de ploierende Skyther» (*Σκίθαι ἀροτηῆρες*), saa har man i disse forskjellige Afdelinger af Skytherne ikke villet see forskjellige Stænder af det samme Folk, men derimod fundet en Antydning af forskjellige Folkestammer; det europæiske Skythien bliver efter denne Opfattelse et Begreb, der svarer til Begrebet om det europæiske Tyrki, hvor jo ogsaa en Stamme af den altaiske Race hersker over Stammer af den indo-europæiske. Paa dette Standpunkt har navnlig Schafarick stillet sig, der kjendelig har følt sig frastødt ved Tanken om, at den ham saa kjære slaviske Folkestamme skulde udledes fra Skytherne med disses barbariske og hæslige Sæder<sup>1)</sup>. Jeg behøver ikke her at gaaa nærmere ind paa den hele Strid, thi de Egne, som her i det Følgende skulle omtales, vare ikke skythiske Egne, men skjelnes udtrykkelig fra Skythernes som Naboegne. Det er for Formaalet her tilstrækkeligt at fremhæve, at selv om man vil henføre Skytherne til den altaiske Folkerace, behøver man dog derfor ikke at betragte dem som Finner. Niebuhr forkaster saaledes enhver Tanke om, at Skytherne skulde kunne have været Finner; han og de Forfattere, der især have knyttet sig til ham — som Grote og Neumann —, ansee det for utvivlsomt, at man i Skytherne har en Mongolerkoloni for sig, der altsaa skulde være naaet frem til Europa over halvandet Tusind Aar, førend det store mongolske Indfald fandt Sted i Middelalderen<sup>2)</sup>, og ogsaa Schafarick finder i de egentlige Skyther Mongoler, skjønt dog netop han — ligesom Rask, men i Modsætning til

1) Schafarick, Slawische Alterthümer. Deutsch von M. v. Aehrenfeld, herausgegeben von Heinrich Wuttke. Leipzig. 1843—1844. I, 267—288.

2) Niebuhr, Zur Geschichte der Skythen, Geten und Sarmaten, anf. St. S. 361—364. Grote, History of Greece. London. 1851. III, 324—325. Neumann, Die Hellenen im Skythenlande. Berlin. 1855. I, 148—200, 226—321.

Zeuss og Grimm — har meent at kunne identificere Skythernes Navn med Navnet Tschud (Čud), hvormed, som bekendt, Russerne fra gammel Tid betegne Folkene af den finske Stamme, men hvorom Schafarick mener, at det tidligere af Slaverne har været overført paa den altaiske Race i Almindelighed.

Efter denne Fremstilling meddeles her Udgangsortene for den følgende Betragtning. I det Herodot i den fjerde Bog gjengiver, hvad Skytherne have berettet ham om sig selv og Landet oven for dem, hedder det i Slutningen af det 7de Kapitel saaledes: «Om Landene mod Nord, oven for deres Land, fortælle de, at man der ikke er i Stand til at see videre eller kan passere igjennem paa Grund af udsprede Fjer. Thi af Fjer sige de, at Jorden er fuld, som ogsaa Luften, og at det er dem, der hindre Udsigten» <sup>1)</sup>. I det 31te Kapitel kommer Herodot senere atter tilbage til Sagen, og nu har han denne Bemærkning: «Angaaende Fjerene, hvormed Skytherne sige at Luften er saa opfyldt, og at det derfor ikke er muligt enten at see videre i Landet eller at gjennemvandre det, er min Mening denne: i de Egne, der ligge oven for Skytherne, sneer det uafsladeligen, om endog, som rimeligt er, mindre om Sommeren end om Vinteren. Enhver, der i Nærheden har seet en tæt Snee falde, veed nu allerede, hvad jeg mener, thi Sneen seer ud som Fjer. — Jeg formoder altsaa, at naar Skytherne og deres Nabofolk tale om Fjer, er det, fordi de ligne Sneen ved dem» <sup>2)</sup>.

<sup>1)</sup> *Τὰ δὲ κατ'ὕπερθε πρὸς βορρῆν λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὄραν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήροντα τὴν ὄψιν. Herod. IV. 7.*

<sup>2)</sup> *Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεον εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων εἶνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην. τὰ κατ'ὕπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὡσπερ καὶ οἰκός. ἦδη ὧν ὅστις ἀγγόθεν χιόνα ἀδρῆν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἰ, χιῶν πτεροῖσι· — τὰ ὧν πτερὰ εἰκάζοντα τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν. Herod. IV, 31.*

Herodots Bemærkning findes senere benyttet baade i Melas Geographi og hos den ældre Plinius. Thi det er aabenbart til de samme Egne, som Herodot omtalte, at der bliver sigtet i Melas Geographi, naar denne, efter at have nævnt de rhipæiske Bjerge eller Uralbjergene, hertil føier: «Hvad der er nærmest ved de rhipæiske Bjerge bliver ganske ufremkommeligt ved den ideligen faldende Snee; ja denne hindrer endog i at see langt bort» <sup>1)</sup>. Og naar den ældre Plinius i sin Naturhistorie anfører, at det er i Nærheden af de rhipæiske Bjerge, at der findes en Strækning, der har Navn af «det fjerbærende Land», «*Pterophoros appellata regio*», forklares ogsaa her Navnet deraf, at de i dette Land stadig nedfaldende Sneeflokker her see ud som Fjer <sup>2)</sup>. Den samme «fjerbærende» Landstrækning eller «*Pterophoros regio*» findes derefter endelig ogsaa nogle Gauge anført i Solins Notissamlinger og med den samme Udtydning af Navnet <sup>3)</sup>.

Ved den af Herodot først givne Forklaring have senere ogsaa alle Udgivere af hans Værk acquiesceret. Og Den, der nogen- sinde har oplevet en Sneestorm, kan jo ogsaa forstaae, om man virkelig fordem har talt om saadanne som Hindringer, der kunde møde og standse dem, som vilde trænge frem i de vedkommende Egne. Castrén, der oftere passerede Ural, begynder Beskrivelsen af sin Overfart i November 1843, paa Veien til Obdorsk, saaledes: «Den tredie November hilstes vi igjen af en klar, stille Morgen. Nu saa jeg for første Gang Ural i dens fulde Pragt, omstraalet af Stjerners Glands, som belyste de Bølger lignende, skyhøie Toppe. Stolt bævede fra Midten «Urals

<sup>1)</sup> Rhipæis montibus proxima cadentes assidue nives adeo invia efficiunt, ut ultra ne visum quidem incedentium admittant. Pomp. Mel. II, 1.

<sup>2)</sup> Mox Ripæi montes et assiduo nivis casu pinnarum similitudine *Pterophoros* appellata regio. Plin. H. N. IV, 26.

<sup>3)</sup> Ultra hos (Arimaspos) et Riphæum jugum regio est assiduis obsessa nivibus: *Pterophoron* dicunt, quippe casus continuantium pruinarum quidam ibi exprimit simile pinnarum. — De Hyperboreis rem loquemur: incolunt pone *Pterophoron*. Solin. c. 15, 16.

Fyrste» sin hvide Isse, og talløse Stjerner hang over den.» Men han tilføier derpaa, at en Samojed, der fulgte med Slædetøget, her traadte hen til hans Side med de Ord: «Du seer, at Fyrsten er mild i Dag, men han kan ogsaa paatage sig et andet Aasyn,» hvorpaa han fortalte om de mægtige Sneestorme, som rase paa Ural, og om hvorledes mange af hans Brødre i saadanne Uveir havde tilsat Livet ved Overfarten<sup>1)</sup>. Og naar nu derhos Egne hen imod Ural nævntes som Fjerenes Land, kan det jo ogsaa let forstaaes, at denne Benævnelse fremkaldte Herodots Forklaring; hans Sammenligning passer vel mindre, hvor Markerne skjules af et heelt, sammenhængende Sneedække, men naar enkelte Sneeflokker omflyve i Luften, kunne de jo vel vække Tanken om hvide Fuglefjer<sup>2)</sup>. Paa den anden Side maa det imidlertid fastholdes, at den hele Forklaring ikkun beroer paa en Hypothese, blot paa en Formodning eller Gisning af Herodot; det staaer efter Herodots udtrykkelige Ord aldeles fast, at de oprindelige, virkelige Beretninger have talt om Fjer, uden at der tillige findes nogen ligefrem Antydning om, at ogsaa de kun have brugt Ordet poetisk.

Hvorledes Fjerene ere komne ind i hine geographiske Meddelelser om bestemte Landskabers Eiendommeligheder, har den Forfatter, der har udgivet den nyeste og udførligste Undersøgelse om de gamle Skyther, heller ikke villet undlade nærmere at oplyse, men Forklaringen kan neppe findes meget tilfredsstillende. Cuno siger, at naar de skythiske Hjemmelmænd have talt om Mængden af Fjer, saa skete dette, «enten for at gjøre sig forstaaelige for Sydlænderen, eller fordi deres utilstrækkelige Kjendskab til det græske Sprog førte dem til dette Udtryk»<sup>3)</sup>. Ved

<sup>1)</sup> Castrén, Nordiska Resor och Forskningar. Helsingfors. 1852—1857. I, 285. Samojeerne kalde Ural *Pae*, og den høieste Top i hver af Bjergkjædens Strækninger benævnes sædvanlig *Pae jieru*, «Urals Fyrste».

<sup>2)</sup> I den 147de Psalme hedder det om Herren, at «han giver Sne som *Uld*, han strøer Riim som Aske», og Arnobius (II, 58, 59) nævner Sneen som «*nives plumeas*» eller «*plumeas crustulas*» (Disputationum adversus Gentiles Libri VII. Recognovit Orellius. Lipsiæ. 1816. I, 91).

<sup>3)</sup> Entweder um sich dem Südländer deutlich zu machen, oder indem ihre

det sidste Alternativ, en ikke ualmindelig Godtkjøbsudvei i lignende Tilfælde, er det vistnok unødvendigt at opholde sig, især saalænge der ikke kan paavises nogensomhelst Lighed mellem græske Udtryk for Snee og Fjer. Men ogsaa den Forestilling, at det sidstnævnte Udtryk skulde være blevet valgt for at gjøre sig forstaaelig for Sydlænderen, vil ikke kunne bestaae ved nogen Eftertanke. Der gives vistnok Sydlændere, lige over for hvilke der kun vilde være Opfordring til at benytte denne Omskrivning eller lignende Billeder for at betegne Sneen, men dette gjælder ikke om Hellener. Da det Himmelphænomen, som i Aar kan ventes oplevet den 9de December, skulde finde Sted den 6te Juni 1761 — Venus's Forbigang forbi Solskiven —, havde det franske Videnskabernes Akademi blandt Andre, der skulde iagttage Phænomenet fra forskjellige Punkter, ogsaa i denne Anledning udsendt Astronomen Legentil de la Galaisière til Pondicherry. Men det var dengang, at Englænderne og Franskmændene, under Syvaarskrigen, ogsaa kæmpede mod hinanden i Ostindien; ved Legentils Ankomst til Kysten erfarede man af de Indfødtes Baade, at Byen netop var bleven indtaget af Englænderne. Fregatten la Sylphide, der havde overført ham, vendte da strax iilsomt om, og i Stedet for at anstille Observationen paa sit Bestemmelsessted, kom han til at lade det beroe med at foretage den paa det aabne Hav, paa Fregattens gyngende Dæk. Da imidlertid den anden Forbigang af Venus forbi Solen forestod den 3die Juni i Aaret 1769, valgte han, hellere end at vende tilbage, saalænge at forblive i de fjernere Himmelegne, hvortil han var kommen, og han opholdt sig da saaledes ogsaa i nogle Aar paa de Philippinske Øer, hvorom han i sit Reiseværk, der er dediceret til den senere saa ulykkelige Kong Ludvig den Sextende, meddeler flere interessante Iagttagelser. Han har blandt Andet deri bemærket, at Øboerne ikke have den fjerneste Forestilling om, hvad Snee vil

---

ungenügende Kenntniss der griechischen Sprache sie zu diesem Ausdrück führte. Cuno, Forschungen im Gebiete der alten Volkerkunde. I, 79.



sige, eller vide noget om, hvilken Farve den har <sup>1)</sup>. Men dette kan jo ogsaa let forstaaes, thi de Philippinske Øer ligge mellem 5° og 20° n. Br., og om endog Øerne ere bjeigfulde, ere Bjergene ikke høie nok til under disse Bredegrader at naae op til Sneegrændsen. Paa selv samme Maade skriver en af Oldtidens græske Forfattere, Ælius Aristides, i det andet Aarhundrede af vor Tidsregning saaledes: «De af Ægypterne, der ikke have været udenlands, have ikke seet Snee, ja kunne ikke engang forstaae Nogen, naar man taler til dem derom. Jeg i det Mindste har, naar jeg forklarede dem den som noget Fremmed, ikke formaaet at gjøre dem Tingen begribelig, men ligesom man overhoved lige over for dem af dem, der tale barbarisk (ϝ: ægyptisk), trænger til Tolk, saaledes fattes der dem ogsaa i denne Henseende paa Evne til at forstaae» <sup>2)</sup>. Ogsaa dette er let at fatte, thi Ægypten ligger mellem 22<sup>1</sup>/<sub>2</sub>° og 31<sup>1</sup>/<sub>3</sub>° n. Br., og paa den nordlige Halvkugle sammentræffer i den vestlige Deel af det store Kontinent Sydgrændsen for Sneefaldet i Lavlandene omtrent med den 30te° n. Br. <sup>3)</sup>. I det nordligste Ægypten er Snee endnu et saa sjeldent Phænomen, at den her neppe siges at vise sig en Gang hvert halvhundrede Aar <sup>4)</sup>. Men hele Europa ligger i Sneeregionen, og om endog

<sup>1)</sup> Car quoique l'eau soit plus fraiche dans l'hiver que dans l'été, jamais elle ne gèle, jamais on ne tremble de froid: les Insulaires ne savent point de quelle couleur sont la grêle, la neige et la glace. Voyage dans les mers de l'Inde fait par ordre du Roi, à l'occasion du passage de Venus dans le disque du Soleil, le 6 Juin 1761 et le 3 du même moi 1769. Par M. Le Gentil, de l'Académie royale des Sciences. Imprimé par ordre de Sa Majesté. Paris. 1781. 4<sup>o</sup>. II, 11.

<sup>2)</sup> *Αἰγυπτίων μὲν οἱ μὴ ἀποδημήσαντες οὐδὲ εἶδον χιόνα, ἀλλ' οὐδ' ἑτέρον λέγοντος δύναται μαθεῖν ἡμεῖς γούν ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἀτόπων ἀφηγούμενοι διδάσκειν οὐκ εἶχομεν, ἀλλ' ὥσπερ ὅσα ἐρμηνέως ἐδεῖτο ὄλως πρὸς τοὺς βαρβαρίζοντας αὐτῶν, οὕτω τοῦτο ἄγνωστον ἦν.* Aristides, ex recensione Guilielmi Dindorfii. Lipsiæ. 1829. II, 443.

<sup>3)</sup> Mary Sommerville, Physische Geographie. Aus dem Englischen von D. Adolph Barth. Leipzig. 1851. II, 64.

<sup>4)</sup> La neige et la grêle sont des phénomènes que tel Egyptien de cinquante ans n'a jamais vus. Volney, Voyage en Syrie et en Egypte pendant les

jo vistnok Sneefaldet i Syden er langt ringere end i Norden, vare dog navnlig ogsaa Grækerne vel bekendte med Sneen. Naar Rom og Florents i Gjennemsnit har mellem 1 og 2 Sneedage, og Palermo mellem 2 og 3 Sneedage aarlig<sup>1)</sup>, har dog Athen i Gjennemsnit noget over 3 Sneedage, i Aaret 1869 var der endog 9 Sneedage<sup>2)</sup>. Der strides endnu om, hvor meget af Skythernes Land Herodot kjendte af Autopsi, men der er ingen Tvivl om, at han især samlede sine Efterretninger hos Grækerne i Olbiopolis, den fra Milet ved Pontus Euxinus eller det sorte Hav anlagte blomstrende Kolonistad, hvis Ruiner ved Ilinski kun ligge henved femten Mile Øst for det i Aaret 1792 anlagte Odessa, der nu har overtaget den miletiske Kolonies Rolle i Verdenshandlen. Men Olbiopolis laa og Odessa ligger mellem 46 og 47° n. Br., Odessa havde til Exempel i Aaret

---

années 1783, 1784 et 1785 Paris. 1787. I, 63. Naar det om et Punkt af en tilsvarende Beliggenhed i Vestafrika, nemlig om et Pas gjennem Atlasbjergene, der førte til Guzzulanernes Land, hos Leo Africanus (Al Hasan Ibn Mohammed Alwazzan Alfasi) siges, at det kaldtes det *fferrige*, fordi Sneeflokkerne her sammenlignedes med Fjer, da hidrørte vel ogsaa i dette Tilfælde Sammenligningen, netop den samme, som anstilledes af Herodot, fra Sneens Sjeldenhed for de Omboende: «Imismizi è una città assai grande su la rupa d'un monte di quei di Atlante, lontana dalla sopradetta (Delgumaha nova) verso ponente circa a 14 miglia, edificata da gli antichi. Sotto lei è un passo che attraversa Atlante alla regione di Guzula, & é detto Burris, cive piumoso, perche di continuo vi fiocca la neve, laquale ha somiglianze di bianca piuma, che alle volte si vede volare». Della Descrizione dell' Africa e delle cose notabile che qvivi sono per Giovan Lioni Africano. p. 17, i Primo Volume e terza Editione delle Navigazione et Viaggi, raccolto gia da M. Gio. Battista Ramusio. In Venetia. L'Anno 1563. fol.

<sup>1)</sup> Schou, Tableau du Climat et de la Végétation de l'Italie. Copenhague. 1839. p. 201.

<sup>2)</sup> L. Matthiessen, Das Klima von Athen, i August Mommsens Griechische Jahreszeiten. Heft 2 (Schleswig. 1873.), S. 20. Grundlaget for den af Dr. Ludwig Matthiessen i Husum her offentliggjorte klimatographiske Studie ere de af Direktøren for det athenske Observatorium Dr. Julius Schmidt siden Aaret 1858 anstillede og af ham meddeelte lagttagelser. Den første Vintersnee nævnes her som faldende den 10de December, den sidste den 4de April.

1870 23 Sneedage og i Aaret 1871 26 Sneedage<sup>1)</sup>, og under saadanne Forhold behøvede Skytherne sandelig ikke diplomatiske Omsvøb for at tale til Olbiopolitanerne om Sneefog. Det er iøvrigt mærkeligt, at den anførte tyske Forfatter, selv om Forestillingen om de geographiske Forhold noget Øieblik har kunnet fordunkles, da han dog er saa vel bevandret i den græske Literatur, ikke droges til Minde, hvorledes denne er saa fortrolig med Sneen, hvorledes t. Ex. allerede Iliaden, naar Achaierne og Trojanerne bekæmpe hinanden med Kastevaaben, sammenligner disses tætte Flugt med et tykt Sneefog og saa udfører Skildringen af et saadant lige saa smukt som træffende<sup>2)</sup>.

Langt antageligere er vistnok en anden Forklaringmaade, der som den afgjort sikke er bleven fremsat af Adolph Erman. Erman ledsagede Hansteen og Due paa Hansteens Reise i Siberien for at undersøge Jordmagnetismen, og da Reiseselskabet den 7de Oktober 1828 holdt sit Indtog i Tobolsk, skete dette, som Erman selv fortæller i sin store Reiseberetning, under Aarets første Sneefald, ved hvilken Leilighed han lagde Mærke til, at deres russiske Kudske nævnte Dagens smukke Sneeflokker som *bjélie múchi* eller «de hvide Fluere»<sup>3)</sup>. Som Lærer i Ma-

<sup>1)</sup> Wild, Annalen des physikalischen Centralobservatoriums. Jahrgang 1870 (St. Petersburg 1872.), S. 154. Jahrgang 1871 (St. Petersburg. 1873.), S. 154.

<sup>2)</sup> Tolvte Sang, Vers 278—288 (Homers Iliade, oversat af Chr. Wilster. Kjøbenhavn. 1836. I, 206—207):

«Som naar i Vinteren *Sneeflokkerne* falde fra Himlen  
 Tykt, naar den raadsnilde Zeus er tilsinds, at Sneen skal styrte  
 Ned over Menneskenes Børn, for at vise dem klart sine Pile;  
 Blæsten han dysser i Ro og Sneen han strøer, til den skjuler  
 Bjergenes kneisende Top og høitfremstikkende Pynter,  
 Kløverbevoxede Sletter og Mændenes frugtbare Marker;  
 Over det graadige Hav, over Bugt, over Strand den tillige  
 Drysser, men sluges af rullende Sø, alt Andet for Resten  
 Hylles foroven i Snee, naar fra Zeus den styrter saa vældig —  
 Saa fløi Stenene tykt fra begge de kæmpende Skarer,  
 Baade paa Troerne ned og op mod Achaier fra Troer».

<sup>3)</sup> Noch denkwürdiger wurde uns der Eintritt in die Stadt durch ein reichliches Schneegestöber. Auch hier mochte es, so wie für uns, das erste des Jahres sein, denn die Fuhrleute freuten sich laut über die schönen

thematik og Physik ved det franske Institut i Berlin skrev han efter sin Hjemkomst et Examensprogram for Aaret 1834, der har den franske Titel «Fragmens sur Hérodote et la Sibérie», og efter hvad han her tilføier, skal hiin spøgefulde Talemaade om «de hvide Fluor» høres over hele Siberien<sup>1)</sup>, hvorfor han ogsaa med Hensyn til den af Herodot gjengivne Fortælling om Fjerene betegner det som aldeles utvivlsomt, at «Herodot har talt med Folk fra Siberien eller dog med Personer, som havde besøgt dem»<sup>2)</sup>. Muligheden heraf skal heller ikke nægtes, men Erman synes dog her ikke at have betænkt, at det jo først er fra det sextende Aarhundrede, at Russerne ere komne til Siberien; fordi der nu mellem Siberiens Russere er opkommet en spøgefuld Talemaade om «bjélie múchi», er der dog et Spring herfra til at antage, at den samme Spøg ogsaa for to tusind Aar siden derfra skal være kommen Herodot for Øre. Og allermindst kan Ermans Forklaringsmaade støttes ved at sammenstilles med et Sted i den femte Bog, hvor Herodot ogsaa dvæler ved de formeentlige Hindringer mod at trænge frem i nordlig Retning, men hvor der ikke længer er Tale om Fjer, som her opfyldte Alt, men om Bier, som skulle bedække Alt<sup>3)</sup>. Thi sæt ogsaa, at hiint Udtryk om «de hvide Fluor» virkelig laa til Grund for Herodots Meddelelser, kunde det dog for det

---

Flocken, die sie mit üblichem Scherze «die weissen Fliegen» (*bjélie múchi*) benannten. Erman, Reise um die Erde durch Nord-Asien und die beide Oceane. Berlin. 1833—38. I, 451.

<sup>1)</sup> On l'entend répéter dans toute la Sibérie. Erman, Fragmens sur Hérodote et la Sibérie, i Programme d'Invitation à l'Examen public du Collège Royal François fixé au 7. Octobre 1834. Berlin. 4<sup>e</sup>. p. 12.

<sup>2)</sup> Hérodote a certainement parlé à des Sibériens où à des gens qui les avoient visités. Erman, Fragmens sur Hérodote et la Sibérie. p. 12.

<sup>3)</sup> Ως δὲ Θρήκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέραν τοῦ Ἰστροῦ, καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ ἔστιν διελθεῖν τὸ προσωατέρω. Herod. V, 10. Hansen (Beiträge zur Geschichte der Völkerwanderung. I Abtheilung: Osteuropa nach Herodot mit Ergänzungen aus Hippokrates. Dorpat. 1844. S. 119, 179) har først sammenstillet de her nævnte Bier med Ermans «hvide Fluor»; Abicht (Herodotos, für den Schulgebrauch erklärt. Leipzig. 1861—1863. III, 8) synes at billige Sammenstillingen.

Første ikke paa een Gang gjengives ved at tale om Fjer og ved at tale om Bier; og dernæst er det overhoved kun med Urette, at Stedet i den femte Bog ligefrem anføres som et Parallested. Thi i den fjerde Bog er det Skytherne, som tale, og som fortælle om de Norden for dem liggende Egne; men i den femte Bog er det Thrakerne, som tale, og som kun fortælle om de paa den anden Side af Donau (*τὰ πέραν τοῦ Ἰστροῦ*) liggende Egne, der, i Forbigaaende sagt, netop udmærke sig ved deres Rigdom paa Bier.

Til de anførte Betragtninger kan overhoved endnu føies, at det af Herodots Fremstilling synes at fremgaae, at de Fjer, der omtaltes som karakteristiske for de oven for Skythernes Land liggende Egne, navnlig ogsaa skulde forefindes hele Sommertiden, og det er i alt Fald først Norden for Deneschkin og for Sosvas Kilder, eller fra 61° n. B., at der i Ural begynder at vise sig Bjergtoppe med evig Snee<sup>1)</sup>.

Idet jeg her skal fremhæve mindre kjendte Forhold, der maaskee ogsaa turde formodes at have foranlediget eller bidraget til Fortællingen om Fjerene, — thi der kan efter Sagens Natur her kun blive Spørgsmaal om en Formodning —, vil det ikke være af Veien først at orientere sig noget nærmere med Hensyn til den Retning, hvori Fjerenes, de virkeliges eller digtedes, Egne overhoved maae søges. Naar Herodot har omtalt de østligste af de Norden for det sorte Hav boende Skyther, tilføier han her denne Bemærkning: «Hele det omtalte Land lige indtil det, som tilhører disse Skyther, er Sletteland og frugtbart, men derfra er Landet stenet og ujævnt»; og «naar man drager gennem en stor Strækning af det ujævne Land», kommer man til «høie Bjerge»<sup>2)</sup>. Anførelsen af disse «høie Bjerge» er en lyk-

<sup>1)</sup> Hochstetter, Ueber den Ural. Berlin. 1873. S. 20.

<sup>2)</sup> Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας ἔστι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος, τὸ δ' ἀπὸ τούτου λιθάδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχέης χώρον πολλὸν οἰκίους ἐπίωραν οὐρέων ὑψηλῶν ἀνθρώποι etc. Herod. IV, 23.

kelig Angivelse, den kan her tjene som en Ledestjerne. Thi der gives i disse Egne ingen andre Bjerger end *Urals*, hvis Kjæde begynder ved de solbrændte Græsstepper Norden for det kaspiske Hav og strækker sig lige til Iishavet, for saa endnu engang at opdukke i Nowaja Semlias Dobbeltø. At Herodot her har sigtet til de sydlige uraliske Bjerger, og at det førend dem nævnte stenede og ujævne Land er Plateauet *Obstchii Syrt* mellem Nedre-Volga og Uralfloden, er da nu ogsaa almindelig antaget<sup>1)</sup>. Dersom der ellers kunde være Tvivl herom, maatte

<sup>1)</sup> En effet, il est impossible de ne pas reconnaître le pays rocheux, à travers lequel les commerçans se rendaient au pays des Argippéens, accompagnés de sept interprètes, dans l'Obstchii Syrt, plateau élevé, formant la limite entre la plaine basse de l'Europe d'un côté et le plateau Aralo-Caspienne de l'autre. — En conséquence de cette identité nous devons nous ranger de l'opinion des sàvants qui ont placé les Argippéens à l'extrémité méridionale des monts Urals où commence l'Obstchii Syrt. Ph. Bruun, Essai de concordance entre les opinions contradictoires relatives à la Scythie d'Hérodote et aux contrées limitrophes, i Recueil d'Antiquités de la Scythie, publié par la Commission impériale archéologique. Livraison II. St. Pétersbourg. 1873. p. CVI, CVII. Hos v. Baer finder man dog en fra den almindelige afvigende Opfattelse, idet en Afhandling af ham: «Handelsweg, der im fünften Jahrhundert v. Chr. durch einen grossen Theil des jetzt Russischen Gebietes ging» (Historische Fragen mit Hülfe der Naturwissenschaften beantwortet. St. Petersburg. 1873. S. 99) ikke henfører de Bjerger, ved hvis Fod Argippæerne boede, til det sydlige Ural, men til Bjergkjæden Bolor eller Belur Tagh paa Pamirs Høislette, hvor den af Ptolemæus senere omtalte Byttehandel med Sererne eller Chineserne, efter Baers Forklaring af den givne geographiske Position, ogsaa fandt Sted. Baers Grund for denne afvigende Opfattelse er først og fremmest, at, som han mener, «der Gebirgs-Stock Pamir, das Dach der Welt nach den Asiaten, ist wohl geeignet die Kenntniss des Hinterlandes abzuschneiden, sicher aber nicht der Ural, der so viele Einsenkungen hat, dass er zu keiner Zeit dem Völkerverkehr Hindernisse entgegensezte». Men skjønt det vistnok er saa, at Uralbjergene fra Orenburg til Iishavet have nogle dybe Sænkninger, frembyde de dog som det ogsaa fremgaaer af Castréns Vidnesbyrd, navnlig i deres nordlige Række ofte de største Vanskeligheder for Overgangen, og mere behøver man ikke heller at lægge i Herodots Ord om, at det var en Række af høie, uveibare Bjerger, som Ingen overskred, ved hvis Fod Argippæerne boede (*Ὀῦρέα τε γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνουν ἄβυατα, καὶ οὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει.* Herod. IV, 25.).

denne ogsaa, som allerede andetsteds bemærket, bortfalde ved den Maade, hvorpaa Herodot skildrer Beboerne af disse Bjerges Aftækning. Ved Foden af Bjergene, hvor Beboerne endnu bare den skythiske Klædedragt, men havde deres eget Sprog<sup>1)</sup>, voxte et Træ, der beskrives saaledes: «Dets Størrelse er omtrent som Figentræet, og Frugten, som det bærer, ligner en Bønne, men har stenet Kjerne. Naar Frugten bliver moden, trykke de den igjennem Tøier, da en tyk og sort Saft afløber, og denne Saft har Navnet *Aschy* (ἄσχυ). Den baade søbe de og drikke de blandet med Mælk, og de faste Dele sammentrykke de til en Masse, og ogsaa heraf ernære de sig»<sup>2)</sup>. De tyrkiske Baschkirer ved Syd-Ural bruge endnu Frugten af Hægebærtræet (*Prunus Padus*) aldeles paa den samme Maade, som her er bleven skildret af Herodot, og betegne endnu med et aldeles tilsvarende Ord, nemlig med Ordet *atschui*, saavel enhver Syre i Almindelighed, som i Særdeleshed den sure Frugtsaft af de sorte Hægebær, som de blande med Mælken<sup>3)</sup>. Herodot be-

<sup>1)</sup> Φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες, ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ. Herod. IV, 23.

<sup>2)</sup> Ποντικὸν μὲν οἶνονα τῷ δένδρῳ, ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγας δὲ κατὰ σκέην μάλιστά κή· καρπὸν δὲ φορέει κνύμφ ἴσον, πυρήνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ γίνηται πέπον, σακεύουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν, οἶνονα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἔστι ἄσχυ. τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρογῆς παλάθας συντιθεῖσι καὶ ταύτας οἰτίονται. Herod. IV, 23. Hos Grækerne hed Træet det pontiske, fordi de overhoved med Navnet pontisk betegnede alle de Gjenstande, som de Norden for deres Fædrelands Grændser lærte at kjende i Omegnen af Pontus Euxinus eller det sorte Hav.

<sup>3)</sup> Erman, Reise um die Welt. I, 307, 427. Ligesom Baer ikke har villet erkjende de Bjerge, ved hvis Fod Argippæerne boede, for at være Syd-Ural, saaledes vil han ogsaa i deres vegetabiliske Næringsmiddel see Frugten af den især i Bokhara meget almindelig forekommende Oleaster (*Eleagnus angustifolia*), og ikke med Erman Frugten af Hægebærtræet. Men om endog Herodots Omtale af den Frugt, som Argippæerne brugte til deres Næring, i een Henseende vel maa indrømmes at passe mindre vel paa den lille runde Frugt af Hægebærtræet, kunde dog de andre af Erman fremhævede Overensstemmelser ikke derved tabe deres Overvægt; hos Baer selv forekommer desuden denne Bemærkning: «Auch höre ich von Personen, die an der Ostgränze Europas und dem westlichen Sibirien

mærker ogsaa, at man kalder de ved Foden af hine høie Bjerge Boende *Argippæer* eller de hvidhestede<sup>1)</sup>, hvad enten han nu alene støtter sig til Andres Beretninger, eller han, hvad der under den livlige Handelsforbindelse ikke vilde være urimeligt, selv i Olbiopolis kan have havt Leilighed til at see et Kobbelt af saadanne hvide Heste, som fra Argippæernes Bjerge vare førte ned til Kysten. Og endnu siges den hvide Farve i en paafaldende Grad at være fremherskende hos Baschkirernes Heste; i Orenburg, den vigtige efter Peter den Stores Plan grundede Stad ved den uraliske Folkeport, hvor der i Aaret 1833 ankom fjorten Karavaner med halvtredietusinde Kameler<sup>2)</sup>, og hvor Russerne endnu af den mægtige, til Byttehandlen opførte Steenbygning (Gostinoi Dvor) maae give de forskjellige Nationer forskjellige Afdelinger<sup>3)</sup>, som Skytherne i Herodots Dage under deres Handelsomsætning hos Argippæerne maatte bruge «syv Tolke og syv Sprog til at afgjøre deres Sager med dem», ombytte de bokhariske Kjøbmænd gjerne deres kostbareste asiatiske Varer med Baschkirernes hvide Heste, der under det særegne Navn *Argamaki* af dem føres lige til Indien for der at sælges<sup>4)</sup>; Hesteavlens er overhoved Baschkirernes Hovedbeskjæf-

---

heimisch sind, von dem berühmten Botaniker Bunge, dass die Früchte der Traubenkirsche in Sibirien grösser werden, als bei uns» (Historische Fragen mit Hülfe der Naturwissenschaften beantwortet. S. 102). Frugterne af Oleaster blive iøvrigt ogsaa af Tatarerne i selve det russiske Rige anvendte paa samme Maade som i Bokhara eller som Hægebærtræet ved Syd-Ural (Georgi, Geographisch-physikalische und naturhistorische Beschreibung des Russischen Reiches. Königsberg. 1797—1802. III, 4, 742).

1) *ὄνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππᾶτοι*. Herod. IV, 23.

2) Schnitzler, La Russie, la Pologne et la Finlande, Tableau stat., geogr. et hist. Paris. 1835. p. 705.

3) Georgi, Beschreibung aller Nationen des russischen Reiches. Leipzig. 1783 4o. I, 150, 218. Pallas, Reisen durch verschiedenen Provinzen des Russischen Reichs. St. Petersburg. 1771—1776. 4o. I, 230—235.

4) Singulares maxime equi apud *Baschkiros* et Kirgiso-Tataros *albi* maculis crebris minutis et orbiculatis brunneis, qui a Bocharis sub nomine *Argamaki* coempti ad Indos deducuntur, ubi in maximo solent esse pretio. Pallas, Zoographia Rosso-Asiatica. Petropoli. 1841. 4o. I, 259.



tigelse, det er meget almindeligt, at den enkelte Baschkir eier 50 Heste, mange have 500, de rige fra 1,000 til 2,000, og Heste udføres ogsaa aarlig i Tusindviis<sup>1)</sup>. Naar Herodot som karakteriserende Træk for Argippæerne ogsaa fremhæver, at de «efter Sigende alle ere skaldede lige fra Fødslen af, braknæsedede og have store Hager»<sup>2)</sup>, da kunne de to sidstnævnte Træk af den altaiske Races gamle Typus ikke vække Anstød; Alexander Humboldt har vel med Hensyn til den her fulgte Forklaring af Herodots Beskrivelse af Argippæerne gjort den Bemærkning, at «en lang Hage» ikke for ham har viist sig som et physiognomisk Kjendetegn for Mongoler eller for den mongolske Folkefamilie<sup>3)</sup>, men lige over for denne Benægtelse er det værd at lægge Mærke til, at en anerkjendt klassisk Beskrivelse af de mongolske og tyrkiske Horder, der i Aaret 1241 gjorde det store Indbrud i Europa, som dengang af en fransk Geistlig, Yvo af Narbonne, fra Wien blev sendt til Erkebiskoppen af Bordeaux, og som Mathæus Parisiensis har optaget i sin *Historia Major*, netop ved Siden af de platte Næser ogsaa anfører de lange Hager som særdeles paafaldende hos de fremmede Skarer<sup>4)</sup>. Angivelsen, hvorefter Argippæerne lige fra Fødslen altid skulle være skaldede, var jo derimod vistnok en Misforstaaelse eller Overdrivelse, hvorpaa ogsaa Plinius allerede i Oldtiden har været

1) Georgi, Beschreibung aller Nationen des russischen Reiches. I, 174. Pallas, Reisen durch verschiedenen Provinzen des Russischen Reichs. II, 75.

2) Πάντες φαλακροὶ ἐκ γενεῆς, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα. Herod. IV, 23.

3) Herodot unterscheidet die kahlköpfigen Argippæer von den Skythen, und sind die erstern «platinasig», so haben sie dabei auch «ein langes Kinn», was nach meiner eigener Erfahrung keineswegs ein physiognomischer Kennzeichen der Kalmücken oder anderer mongolischen Stämme ist. A. v. Humboldt, Kosmos. II, 421.

4) Habent autem Tartari — nasos distortos et breves, *menta proeminentia et acuta*. Mathæi Parisiensis *Historia Major*. Editore Wilhelmo Wats. Londini. 1641. fol. p. 610. Stedet er blevet almindelig bekjendt ved dets Benyttelse af Blumenbach, *De generis humani varietate nativa*. Gottingæ. 1795. p. 305—306.

opmærksom<sup>1)</sup>, men dog ingen større, end at man vel kan paa-  
vise det faktiske Forhold, der ligger til Grund for den. Thi  
dette er upaatvivlelig, ved Siden af den altaiske Races medfødte  
Haarfattigdom<sup>2)</sup>, den Skik at afraage hele Hovedet, der fra gammel  
Tid har udmærket saa mange Folk af den altaiske Race, den  
Skik, som først de tungusiske Manschurer efter deres Erobring  
af China i Aarene 1644—1651 gjorde gjældende her, hvor Be-  
folkningen tidligere havde ladet sit Håar voxe, og hvor ogsaa  
de chinesiske Taipinger, under deres Oprør mod det manschu-  
riske Dynasti i vore Dage, aflagde den fremmede Skik og igjen  
viste sig i langhaarede Hære<sup>3)</sup>. Den tilsvarende Maade at rage  
Haaret paa, som i Vesten de muhamedanske Tatarers Kolonier  
i Lithauen endnu i Slutningen af det sextende Aarhundrede  
gjorde det til en Modesag for selve den polske Adel at efter-

<sup>1)</sup> Pomponius Mela (I, 19) gjengiver ligefrem Angivelsen hos Herodot: «Et feminis et maribus nuda sunt capita», men Plinius (H. N. VI, 14) skriver mere betænksomt: «Capillus juxta feminis virisque in *probrio existimatur*», og efter ham Solinus (c. 17): «Iuxta viros ac feminas *tædet crinium*, uterque sexus comas *tendent*». Paa disse Steder læses urigtig Arimphæi for Argippæi.

<sup>2)</sup> Der Bart ist schwach entwickelt, dünn und von schwarzer Farbe; er wächst in der Regel nur um die Lippen und die untern Theile des Kinnes. Bachenbärte sind innerhalb der mongolischen Rasse etwas Unerhörtes. Die Behaarung der bedeckten Theile ist spärlich oder mangelt ganz. F. Müller, Allgemeine Ethnographie. Wien. 1873. S. 363. I P. Dass's «Nordlands Trompet eller Beskrivelse over Nordlands Amt» (Udg. for den norske historiske Forening af A. Eriksen. Kristiania 1873. S. 73) skildres Lapperne med

«Ansigtet gusten og brun  
Spidshaget og Kjægerne lange;  
De plages ei heller med Rigdom af Skjæg,  
Men Hagen er nøgen og bar som en Væg,  
Jeg har det befundet hos mange,  
Og findes end Nogle, som Skjægge-Haar har,  
Er Haarene moxen saa tynde og bar,  
At man dennem tælle vel kunde.»

<sup>3)</sup> Wolseley, Krigen i China 1860, med Beskrivelse af Landet og Indbyggerne. Efter den engelske Original ved Wm. Mariboe. Kjøbenhavn. 1862. S. 229.

ligne<sup>1)</sup>, og hvorefter ogsaa den osmanniske Tyrk endnu kun lader den Dusk forblive uafraget, hvormed engang, som han haaber, hans Skytsengel skal drage ham til Paradiset<sup>2)</sup>, overholdes endnu strengt af Baschkirerne, der under deres Fløiels-huer have Hovederne afragede<sup>3)</sup>, og som lade denne Afragning begynde saa tidlig, at man mindes om Ammianus Marcellinus's Ord om de hunniske Tyrker, der lode en lignende Epilation allerede foregaae i Børnenes spæde Tid eller, som det hedder, «*ab ipsis nascendi primitiis infantum*»<sup>4)</sup>. Da Herodot ikke blot nævner de omtalte Beboere af Syd-Ural som Argippærerne, men til Afvexling af og til om dem ogsaa bruger Betegnelsen «de Skaldede» (*οἱ φαλακροί*) som et Egennavn<sup>5)</sup>, er det ikke heller uden Betydning, at den rimeligste Forklaring af Navnet Baschkirer eller, som Russerne skrive, Baschkuirzi synes at være den, hvorefter man, ligesom den første Stavelse utvivlsomt er det

1) On rasait la tête à la tatare en n'y laissant qu'une touffe de cheveux au sommet, qu'on nommait toupet à la horde (Czuprina ordinska). Lelevel, Histoire de Pologne. Paris & Lille. 1844. I, 186.

2) Charles White, Hausliches Leben und Sitten der Türken. Nach dem Englischen bearbeitet. Herausgegeben von Alfred Reumont. Berlin 1844 —45. II, 335.

3) Les hommes couvrent *leur tête rasée* d'un bonnet tibétain en velours cramoisi. Pauly, Description ethnographique des Peuples de la Russie. Publié à l'occasion du jubilé millénaire de l'Empire de Russie. Saint Pétersbourg. 1862. fol. Peuples Ouralo-Altaiques. p. 28. Araberen Ibn-Fozslan fremhæver allerede i Begyndelsen af det 10de Aarhundrede rigtigheden, men for indskrænket, som karakteristisk for Baschkirerne, at de afragede hele Skjægget. De Baschkiris quæ memoriæ prodita sunt ab Ibn-Fozslano et Jakuto, interprete C. M. Fraehnio, i Mémoires de l'Académie Impériale de St. Pétersbourg. Tome VIII (St. Pétersbourg. 1822. 4o.), p. 626.

4) Quoniam *ab ipsis nascendi primitiis infantum* ferro sulcantur altius genæ, ut pilorum vigor tempestivus emergens conrugatis cicatricibus hebetetur, senescunt imberbes absque ulla venustate, spadonibus similes. Amm. Marcellin. XXX, 2. (Ammiani Marcellini Rerum Gestarum Libri qui supersunt. Franciscus Eysenhardt recensuit. Berolini. 1861. p. 488.)

5) Saaledes findes Navnet (Phalacri) ogsaa opfattet og anvendt af Ihre, Glossarium Suio-Gothicum. Upsaliæ. 1769. fol. Tom. I, Prooemium. p. V.

tyrkiske *basch* eller Hoved, i Slutningen har seet den passive Participialendelse af et tyrkisk Verbum (*kuirkmaik*), der betyder at rage, saa at Navnet Baschkirer, der maa antages først at være opstaaet blandt deres tyrkiske Naboer, bliver synonymt med «de Hovedragede»<sup>1)</sup>.

Naar Herodots Skildring har omtalt Beboerne af det sydlige eller baschkiriske Ural, standser den et Øieblik. Inden den gaar videre, indskydes denne Bemærkning: «Indtil disse Skaldede har man rigelig Kundskab om Landet og om Folkene førend dem, thi de besøges baade af Skyther, som det ikke falder vanskeligt at udsørge, og af Hellener fra Handelsstaden ved Borysthenes og fra de andre pontiske Handelsstæder»<sup>2)</sup>, men, tilføies der derpaa, «til hvad der ligger Norden for de Skaldede kjender man ikke Noget, uden hvad de selv fortælle derom, og med Nøiagtighed vidste heller Ingen at fortælle om, hvad der var oven for dem»<sup>3)</sup>. Ved Siden af den Fortælling om Fjerene, som Skytherne havde meddeelt Herodot, gjengiver hans Skildring derefter en anden Fortælling om Beboerne af de «høie og uveibare, af Ingen overskredne Bjerge», der skulle findes oven for de Skaldede, men som han finder utrolig; «disse Skaldede fortælle» — saaledes skriver han — «hvad jeg dog ikke finder troligt, at der boe *Mænd med Gedefodder* paa Bjergene»<sup>4)</sup>. Men Herodots Skepsis har dog i dette Tilfælde vistnok ikke større Betydning, end den vilde have havt, dersom han havde levet i Middelalderen, og dersom han da, mellem andre ham givne Beretninger om Beboerne i Norge, havde

<sup>1)</sup> Erman, Reise um die Erde. I, 429—430.

<sup>2)</sup> Μέχρι μὲν γὰρ τῶν φαλακρῶν τούτων πολλὴ περιφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ καὶ τῶν ἐμπροσθε ἰθύνων. καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνέοντες ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πνθῆσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένεος τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Herod. IV, 24.

<sup>3)</sup> Τὸ δὲ τῶν φαλακρῶν κατ'ἐπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶθε φράσαι. Herod. IV, 25.

<sup>4)</sup> Οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίποδας ἄνδρας. Herod. IV, 25.

fundet det utroligt, at man sagde, at der mellem Fjeldene ogsaa fandtes *Birkebenere*. Ligesom vi i Herodots Skildring af Argippærerne eller de Skaldede gjenkjende Baschkirerne, saaledes tør man vistnok ogsaa i hans Omtale af de Gedeføddede gjenkjende et af de finske Folk ved Uralbjergene, nemlig *Ostjakerne*. Disse gaae med et eiendommeligt Fodtøi, der ogsaa endnu bliver eller i det Mindste i det forrige Aarhundrede blev opkjøbt hos dem af russiske Kjøbmænd, for at sælges i Siberien. Pallas skildrer deres Fodbeklædning saaledes: «Paa Fødderne trække de korte Strømper af Rensdyrkalves korthaarede Skind og over dem Støvler af *remmeviis sammensyede Rensdyrfødder*: til Saaler for Støvlerne sammenflikkes de med børsteagtige Haar begroede Stykker mellem Rensdyrets Klove»<sup>1)</sup>. Føies kun hertil, at der, som man erfarer af Ermans Beretning — ikke af hans Program, men af hans store Reiseskildring — endnu gives Ostjaker, der til deres eiendommelige Dragt hellere end Rensdyrskindene bruge det mere langhaarede Skind af *de vilde Geder*<sup>2)</sup>, synes der ikke at kunne lades Tvivl om, hvad Baschkirernes Forfædre meente, naar de nævnte «*gedeføddede Mænd*» paa Bjergene. Blandt Herodots nyere Fortolkere har der vel ogsaa været dem<sup>3)</sup>, der have yttret Formodning om,

<sup>1)</sup> An die Füße ziehen sie kurze Strümpfe (Netowy) von jungen kurzhaarigen Rennthierfellen (Pyschi) und drüben Stiefeln (Pymi) aus riemenweiss zusammengesetzten Rennthierpfoten (Kyszi), an welchen die borstigen Haarflecken zwischen den Klauen des Rennthiers anstatt der Sole zusammengestüekelt werden, weil sie dauerhaft sind und das Gleiten auf dem Schnee durch ihre straubigte Richtung verhindern. Dergleichen ostjakische Stiefeln werden auch von russischen Kaufleuten verführt, und sowohl in Sibirien, als Russland auf Winterreisen getragen. Pallas, Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reichs. St. Petersburg. 1771—1776. 4o. III, 40.

<sup>2)</sup> Aus dem weit langhaarigeren Felle der wilden Ziege. Erman, Reise um die Erde. II, 16.

<sup>3)</sup> Saaledes navnlig Kolster, Das Land der Skythen bei Herodot und Hippokrates, eine geographische-historische Untersuchung, i Neue Jahrbücher für Philologie und Pädagogik. Herausgegeben von J. C. Jahn u. R. Klotz. XIIIter Supplementband (Leipzig. 1847.), S. 44.

at der ved dette Navn maaskee kunde være sigtet til en eien-  
dommelig Fodbeklædning som den her omtalte, men at en saa-  
dan ogsaa i Virkeligheden, som det her er blevet fremhævet,  
netop forekommer hos et af de uralke Folk, har undgaaet  
deres Opmærksomhed.

Der har været ældre Fortolkere, som i den af Herodot  
gjengivne Beretning om de gedeføddede Mænd paa Bjergene  
kun have villet see et poetisk Billede for Bjergboere, der vare  
fodrappe eller med Geders Lethed vidste at klavre op ad Bjer-  
gene, ligesom Herodot selv i Beretningen om de paa Jorden  
udsprede Fjer ogsaa meente kun at maatte see en Omskrivning  
for Snee<sup>1)</sup>. Hvad der her er blevet oplyst om Ostjakerne, kan  
imidlertid ogsaa støtte Formodningen om, at ligeledes de for  
Herodot omtalte, i Nordegnene udsprede Fjer maaskee i en  
mere bogstavelig Forstand kunne gjenfindes hos andre af den  
finske Stammes gamle Folk. I Virkelighed findes i alt Fald  
netop hos nogle af disse Folk Fjer udsprede paa en høist ual-  
mindelig Maade.

Mellem Argippærerne eller Baschkirerne i Syden og Aigi-  
poderne eller Ostjakerne i Norden træffes nemlig siden uminde-  
lige Tider som bosatte ved Mellemlvolga og ved Volgas Bifloder  
Kama og Viatka Tschuvaschernes og Tscheremissernes Folke-  
slag. Begge Folk ere ikke strengt adskilte fra hinanden, men  
Hovedmassen af Tschuvascherne boer paa den høire eller den  
saakaldte Bjergside (Gornaja) af Volga, Tscheremisserne findes

<sup>1)</sup> Le nom d'Ægipodes ou d'hommes à pieds de chèvre ne doit pas être pris dans un sens littéral, mais doit désigner seulement que ces peuples étoient fort légers à la course. De Guignes, Mémoire dans lequel on entreprend de fixer la situation de quelques peuples Scythes, dont il est parlé dans Hérodote, i Mémoires de l'Académie des Inscriptions. Paris. 1707—1809. 4o. XXXV, 557. Ces montagnards accoutumés à graver sur les plus hautes montagnes, étoient sans doute comparés par les Argippéens aux chèvres qui grimpent sur les plus grandes élévations. Ainsi, ceux-ci prenoient au figuré cette expression pieds de chèvres, tandis qu'Hérodote l'entendoit au propre. Histoire d'Hérodote, traduite du grec par P. H. Larcher. Nouvelle Édition. Paris. 1802. III, 429.

derimod i det Hele taget nærmest paa den venstre eller den af Russerne saakaldte Engside (Lugovaja) af Floden<sup>1)</sup>. Tschuvascherne tale nu ligesom Baschkirerne tyrkisk<sup>2)</sup>, de ere tyrkiserede Finner, der danne Overgangen fra Volgafinnerne til Baschkirerne, men Tscheremissernes Sprog henhører endnu, om endog en stor Deel af Ordforraadet nu ogsaa af dem er optaget fra Tyrkisk, til de finske Sprog<sup>3)</sup>. Ved Siden af den her nævnte Ulighed i sproglig Henseende bestaaer der med Hensyn til Sæder og Skikke en stor Overeensstemmelse mellem begge Folkene, begge udmærke sig ved den paafaldende Seighed, hvorved de have holdt fast ved deres fra Oldtiden nedarvede Traditioner, de danne i denne Henseende paa Volgas Bredder en skjærende Modsætning til det moderne Liv, der nu er i Færd med at udvikle sig paa Floden selv, som nu i Forening med Kama, efter at det første Dampskib paa Volga blev sat i Gang i Aaret 1843, kan opvise 80 Passageerdampskibe i regelmæssig Fart foruden talrige Regjeringsdampskibe, mange Privatdampskibe og 360 Bugseerdampskibe<sup>4)</sup>. I Tschuvaschernes og Tscheremissernes Egne findes endnu store, herlige Egeskove, og deres Hjemstavn har vistnok oprindelig, i det Hele og Store taget, dannet en sammenhængende, uoverskuelig Skovstrækning, hvori de have ført det nomadiske Liv, som allevegne, paa de græsrigge Stepper, som her i Skovegnene, eller paa de øde Strækninger ved Iishavet, saa længe fortrinsviis er vedblevet at være betegnende for den altaiske Race overhoved. Efter at Friherre Siegmund Herberstein i Aaret 1516 havde udført sin bekjendte Ambassade til Christian den Anden, som han i hans keiserlige Svoger, Carl den Femtes Navn skulde gjøre Fore-

<sup>1)</sup> Ferdinand H. Müller, Der ugrische Volksstamm oder Untersuchungen über die Ländergebiete am Ural und am Kaukasus. Berlin. 1837—1839. I, 2, 453.

<sup>2)</sup> Scott, De lingua Tschuwaschorum. Berolini. 1842.

<sup>3)</sup> Ahlquist, Nachrichten über Tschuwaschen und Tscheremissen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. XVIII, 56.

<sup>4)</sup> Hochstetter, Der Ural. S. 5.

stillinger med Hensyn til hans Forhold til Dyveke, blev han senere to Gange sendt som Gesandt til Rusland, og i hans mærkelige Skildring af hine Dages Rusland omtaler han endnu baade de tscheremissiske Mænd og Kvinder som uforlignelige Bueskytter, der aldrig lagde Buen fra sig og endog nægtede Børnene Føde, hvis de ikke først kunde ramme Maalet med deres Pile<sup>1)</sup>; som et saadant Folk af Bueskytter have de ogsaa langt senere viist sig<sup>2)</sup>, om endog ei fuldt saa længe som Baschkirerne, der endnu i Aaret 1813, da ogsaa de kom til Rhinen i Kampen mod Napoleon og Frankrig, overraskede Tydskerne ved den Lethed, hvormed de med deres Pile vidste at træffe Fuglen i dens Flugt<sup>3)</sup>, og som lige indtil nu ikke have ladet Flintebøssen heelt fortrænge deres nedarvede Buer<sup>4)</sup>. Anderledes end Baschkirerne vise Tschuvascherne og Tscheremisserne sig vel nu ogsaa som stadige Agerdyrkere, men deres Jordbrug, som drives af een eller flere af deres smaa Landsbyer under Eet, staaer dog, i Modsætning til deres Markers

<sup>1)</sup> Ceremissæ populi sub Novuogardia inferiore in sylvis habitant. — Omnes tam viri quam feminæ cursu sunt velocissimi, sagitarii porro peritissimi omnes, arcu numquam e manibus deposito, quo adeo oblectantur, ut etiam filiis cibum non præbeant, nisi præfixum scopum sagitta feriant. Rerum Moscovitarum Commentarii Sigismundi Liberi Baronis in Herberstein, Neyperg et Guettenhag. Basileæ. 1553. fol. p. 90.

<sup>2)</sup> Die an der Sura lebenden Tschuwaschen haben erst zu Anfang des gegenwärtigen Jahrhunderts den Gebrauch der Feuegewehre kennen gelernt. Lebedjew, Die Jagd bei den Simbirsker Tschuwaschen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. X, 452. Jvfr. dog hermed Georgis Bemærkning fra Aaret 1776: «Sie (die Tschuwaschen) sind grosse Freunde des Jagd und bedienen sich jetzt mehr der Kugelbüchsen als der Bogen». Beschreibung aller Nationen des Russisches Reiches. I, 39.

<sup>3)</sup> E. Rückert (Die Pfahlbauten und Völkerschichten Osteuropas. Würzburg. 1869. S. 68) bemærker: «Auch noch in neuerer Zeit haben in dem Franzosenkriege 1813 die Baschkiren treffende Beweise ihrer Kunst, mit ihren Pfeilen den fliegenden Vogel zu spalten, gegeben, wie ich mich selbst aus meiner Knabenzeit erinnern kann».

<sup>4)</sup> Ausserdem aber führen sie noch immer mit ausserordentlicher Geschicklichkeit die von jeher bei ihnen üblichen Bogen. Erman, Reise um die Erde. I, 424.



naturlige Frugtbarhed, paa et meget primitivt Standpunkt og er i nogle af sine Former vistnok nedarvet fra den fjerneste Hedenold; hvad der allevegne ofte har været Tilfældet med Nomadelivet, at dette, som blandt Andre Niebuhr har fremhævet<sup>1)</sup>, ikke udelukker et vist indskrænket Jordbrug, gjælder ogsaa om de finske Folk ved Mellemvolga; August Ahlquist, Forfatteren af «De vestfinska Språkens Kulturord», har bemærket, at om endog Tscheremisserne i de nyere Tider først have optaget forskellige Betegnelser for Agerdyrkningsgjenstande fra fremmede Sprog, ere dog Betegnelserne for saadanne Begreber som *Korn* (Byg), *Brød*, at *saae*, at *pløie* eller for det Redskab, hvormed Sæden afskjæres, oprindeligt tscheremissiske Navne<sup>2)</sup>. I Særdeleshed viser sig dog i religiøs Henseende Tscheremissernes og Tschuvascherne Hængen ved Fortiden. De fleste af dem ere vel nu siden det forrige Aarhundrede bleve døbte som Christne af den russisk-græske Kirke, men baade Tschuvascherne og Slettelandets Tscheremisser ere dog ikkun at ansee som nominelle Christne, deres Overgang til den russisk-græske Kirke er meest kun skeet *pro forma*. Deres gamle Spaamænd eller hedenske Præster, som hos Tschuvascherne kaldes «Jomse», hos Tscheremisserne «Kart», spille endnu en stor Rolle, og ved deres aarlige Fester, som under mange besynderlige Skikke holdes i Skovkanterne, gjøres der et heelt Blodbad af talrige Offerdyr, navnlig ogsaa af en stor Mængde Fugle. De her omhandlede Egne have en overordentlig Mængde af Fuglevildt<sup>3)</sup>, og om den store

<sup>1)</sup> Niebuhr, Vorträge über alte Geschichte. Berlin. 1847—1851. I, 181.

<sup>2)</sup> Ahlquist, Nachrichten über Tschuwaschen und Tscheremissen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. XVIII, 57. Ahlquist, De Vestfinska Språkens Kulturord. Helsingfors. 1871. S. 29—31, 40, 43.

<sup>3)</sup> Des Sommers brachten uns die Tschuwaschen lebende wilde Vögel zum Geschenk, die sie im Walde mit den Händen gefangen hatten; es befanden sich darunter wilde Enten, Kraniche, Reiter, wilde Hühner, Drosseln, Spechte, Wachtelkönige, Schnepfen verschiedener Art u. s. w. Lebedjew, Die Jagd bei den Simbirsker Tschuwaschen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. X, 471—472.

Mængde af Fjerkræ hos Tscheremissen og Tschuvascher træffer man hos Haxthausen den Oplysning, at mange Millioner Æg aarligen fra den tschuvaschiske Folkerest ad Volga og ad de forskellige Kanalsystemer naae til Petersborg<sup>1)</sup>.

Det er en af Tscheremissernes og Tschuvaschernes gamle hedenske Skikke, der her skal fremhæves. Inden de udsaae Kornet, om hvis Væxt de, samlede i Rækker, med Ansigtet vendt mod Øst, bøiede til Jorden eller knælende bede til Overguden — som hos Tscheremisserne kaldes «Juma», hos Tschuvascherne «Tora» —, bliver en Masse Aske, Levningen af nogle opbrændte Dele af Offerdyrene, kastet op i Luften, men alle de i Overflødighed afplukkede Fuglefjer blive derimod omhyggeligen udstrøede paa Jorden, som senere, saa længe Sæden spirer, ikke paa nogen Maade maa røres<sup>2)</sup>. Man faaer en Førestilling om den Maalestok, hvorefter denne Fjerudstrøning finder Sted ved Volga, ved den Oplysning, at hvor der nu boer russiske Nybyggere i Nærheden af Tschuvascherne, gribe de russiske Bønder gjerne Leiligheden til at samle og tilegne sig de udsprede Fjer, naar Tschuvascherne ikke passe paa<sup>3)</sup>. Men det er først i den nyere Tid, at Tscheremisserne og Tschuvascherne paa sine Steder have faaet disse Fremmede saa tæt paa Livet; tidligere har den store *regio pterophoros* i den Forstand, hvori jeg her bruger Ordet, ikke været udsat for nogen saadan Forstyrrelse; det er først ved den slaviske Folkestammes

<sup>1)</sup> Haxthausen, Studien über die innern Zustände Russlands. Hannover. 1847—52. I, 459.

<sup>2)</sup> Die Asche wird von einigen Tschuwaschen auf eine Matte von Bast gelegt und bis nahe an den Wald getragen. Einer der vier Jomsa folgt ihnen mit einer Schaufel und streut mit derselben die Asche in die Luft. Ein anderer Jomsa geht auf den nächsten Acker, und streut die dahin gebrachten Federn vom geopferten Geflügel auf demselben aus. Kronheim, Die Tschuwaschen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. III, 103.

<sup>3)</sup> Die russischen Bauern lassen jetzt diesen Talisman nicht liegen, sondern sammeln namentlich die Federn. Kronheim, Die Tschuwaschen, i Ermans Archiv. III, 103.

Udbredelse henimod Ural, at de tscheremissiske og tschuvaschiske Egne nu paa et Sprogkort tage sig ud som Øer.

Det er nu omtrent en Menneskealder siden, at den Afhandling fremkom, hvortil jeg paa dette Sted nærmest har henholdt mig. Dette gjælder nemlig om nogle ethnographiske Optegnelser om Tschuvascherne, som i Aaret 1843 udgaves af Dr. W. Kronheim, der dengang var praktiserende Læge i Tscheboksar i Gouvernementet Kasan, og som, efter hvad han angiver, især for sine Meddelelser havde at takke den Tillid, han havde vundet hos en tschuvaschisk Offerpræst eller Jomsa, der af ham var bleven helbredet for en Øiensygdom, og hvis Hustru han havde frelst ved en Nedkomst. Senere har jeg derimod længe forgjæves søgt efter en lignende Oplysning i nyere Skrifter, naar jeg kun undtager en kort Berøring af Tscheremissernes og Tschuvaschernes Fjerudstrøning i A. von Buschens statistiske Skrift om det russiske Keiserriges Befolkning, der udkom i Aaret 1862<sup>1)</sup>. Jeg har forgjæves i denne Henseende efterseet ikke blot de ældre, men ogsaa de nyere mere almindelige Reisebeskrivelser og topographiske Skildringer, som til Exempel Adolph Ermans og Alexander Castréns Reiseberetninger og den store ethnographiske Beskrivelse af Ruslands Folkeslag, der i Aaret 1862, i Anledning af det russiske Riges tusindaarige Jubilæum, blev udgivet af T. Pauly<sup>2)</sup>. Med ikke større Udbytte har jeg gennemseet de Mo-

<sup>1)</sup> Noch heute existirt bei den Tscheremissen und Tschuwaschen das Fest Ssinsa, bei welchem auf den frisch umgepflügten Acker mit Gebet Federn ausgestreuet werden. Es ist dies ein aus dem Heidenthum stammender Gebrauch. A. v. Buschen, Bevölkerung des russischen Kaiserreichs in den wichtigsten statistischen Verhältnissen dargestellt. Gotha. 1862. S. 3. Det er dog neppe rigtigt, naar Festen her siges at blive holdt «nach der Aussaat»; om Tscheremisserne, hos hvilke Foraarsfesten kaldes *aggà parèm*, bemærkes det i det Mindste udtrykkelig af Vischnefski (Ueber die Religion der heidnischen Tscheremissen im Gouvernement Kasan, i ErmansArchiv. XVII, 389.), at Festen feires «vor der Aussaat des Sommerkorns».

<sup>2)</sup> Et Exemplar af dette Pragtværk findes i H. M. Kongens Haandbibliothek, en Gave af den russiske Storfyrst-Thronfølger.

nographier eller specielle Optegnelser om Tschuvascher og Tscheremissen, der, oprindeligt udgivne paa Russisk eller Finsk, have været mig tilgængelige gennem tyske Oversættelser eller Bearbejdelser <sup>1)</sup>. Nu er det vel saa, at denne Taushed for en Deel kan forklares ved den Skyhed, hvormed disse halv-vilde Folk i deres Skovegne gjerne søge at holde alle Fremmede borte fra sig <sup>2)</sup>, og ligeledes saa, hvad der for mig ei heller har savnet Betydning, at jeg med Hensyn til Szeklerne i Transsilvanien — der jo netop med Magyarerne ere uddragne fra de uraliske Finner, og som, om endog i svækket Skikkelse, gjerne overholde mange af Stammens gamle Traditioner — var heldig nok til at støde paa en Bemærkning, hvorefter i alt Fald de ikke

<sup>1)</sup> Alexandra Fuchs, Briefliche Nachrichten über die Tschuwaschen und die Tscheremissen des Gouvernement Kasan, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. I, 374—379. Wiedemann, Die Tscheremissen und ihre Sprache I. c. VII, 415—428. Sbojew, Zur Mythologie der Tschuwaschen. I. c. XIII, 70—73. Lebedjew, Die Simbirskischen Tschuwaschen I. c. IX, 562—588. Lebedjew, Die Jagd bei den Simbirsker Tschuwaschen. I. c. X, 452—472. Wischnewski, Ueber die Religion der heidnischen Tscheremissen im Gouvernement Kasan. I. c. XVII, 386—396. Ahlquist, Nachrichten über Tschuwaschen und Tscheremissen. I. c. XVIII, 39—64. Til disse Afhandlinger kan endnu føies de Notitser af Fenenko om Tscheremissernes nationale Eiendommeligheder og Sæder, der findes meddeelte hos Haxthausen, Studien über die innern Zustände Russlands. I, 436—450.

<sup>2)</sup> Es ist heutzutage sehr schwierig, ja oft ganz unmöglich dieses Volk (die Tschuwaschen) in seiner nationellen Eigenthümlichkeit, besonders in religiöser Hinsicht, kennen zu lernen. In jedem Fremden glauben sie einen Spion und Verräther zu sehen, und sind daher immer auf der Hut. Kronheim, Die Tschuwaschen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. III, 71. Aujourd'hui encore ils (les Tschuwasches) se retirent de préférence dans les bois et évitent autant que possible toute relation avec les autres hommes. Pauly, Description ethnographique des Peuples de la Russie. Peuples-Ouralo-Altaïques. p. 27, Das Saafest fiel gerade in die Zeit meiner Anwesenheit zu Ischak, aber die Tschuwaschen richteten es so ein, dass die ganze Feier vorüber war, als ich eben in der Eigenschaft eines Zuschauers ihr beizuwohnen mich anschickte. Ahlquist, Nachrichten über Tschuwaschen und Tscheremissen, i Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. XVIII, 50.

undlade om Foraaret at udstrø Hanefjer paa deres Marker<sup>1)</sup>, men jeg har dog længe ikke kunnet undertrykke enhver Tvivl om, hvorvidt Tschuvascherne og Tscheremisserne, der høre til de mange mindre Folkeslag i det russiske Rige, hvorover Historien synes at have udtalt sin Dødsdom<sup>2)</sup>, virkelig endnu selv i vore Dage have bevaret hele den gamle Skik, der, saaledes som den fandtes omtalt, og i Betragtning af deres Hjemstavn's Beliggenhed, saa let kan minde om den *fjerbærende* Landstrækning, der i Oldtiden nævntes Norden for Skythernes Egne og henimod Uralbjergene.

Idet jeg allerede for nogle Aar siden besluttede at gjøre et Forsøg paa at faae denne Uvished hævet ved en Oplysning fra Rusland selv, henvendte jeg mig herom til en der bosat Landsmand, Philologen R. L. Rasmussen, der vil være Flere i Hjemmet bekendt for sit Kjendskab til det russiske Sprog og den russiske Literatur, som allerede for flere Aar siden udvandrede til Rusland, og som, efter tidligere at have været ansat ved et af Bibliothekerne i Petersborg, nu er Lektor ved det derværende geistlige Akademi. Jeg turde gjøre Regning paa hans Tjenstvillighed til at skaffe mig en under mine ethnographiske Studier savnet Oplysning, men meddeelte ham forsættlig Intet om, hvorfor Tscheremissernes eller Tschuvaschernes Forhold hos mig havde

---

1) Det er hos W. Mannhardt (*Die Korndämonen, Beitrag zur germanischen Sittenkunde. Berlin 1868. S. 15*), at jeg har fundet denne Bemærkning: «Bei den Szeclern in der Nähe von Udvarhely wird ein lebender Hahn in die letzte Garbe hineingebunden und von einem dazu erwählten Burschen mit einem Bratspiess zu Tode gestockt. Den Leichnam balgt man aus und wirft das Fleisch weg, Haut und Federn werden bis zum nächsten Jahre aufgehoben; im Frühjahr werden die Körner der letzten Garbe mit den *Federn des Hahnen zusammengerieben und auf das anzubauende Feld gestreut.*» Mannhardt er bleven foranlediget til at give denne faktiske Oplysning om Szeclerne, idet han søger at eftervise, at en dæmonisk Hane skal have hørt til de Væsener, som man paa andre Steder tillagde Indvirkning paa Agrenes Frugtbarhed.

2) Tschuvascherne anslaaes nu kun til et Antal af 670,000, Tscheremisserne til 210,000. Pauly, *Description ethnographique des Peuples de la Russie. Peuples Ouralo-Altaiques. p. 25, 27.*

vundet en særlig Interesse; jeg nævnte i min Skrivelse ikke Stederne hos Herodot eller de andre tilsvarende Citater fra Oldtiden, som jeg heller ikke lige indtil denne Dag har berørt for ham, men bad ham kun at see til, om der mulig i den russiske Literatur skulde findes nogen Oplysning om, hvorvidt hine anførte Folk have den Skik, at udstrøe Fjer paa Markerne. Hans første Svar gav mig ikke megen Udsigt til at faae en Oplysning som den, jeg attraaede. I hans Svar, der er dateret St. Petersburg den <sup>14</sup>/<sub>26</sub> Januar 1871, skrev han med Hensyn til det her omhandlede Spørgsmaal, efter at have beklaget, at Bibliothekerne havde været lukkede, da han ved Nytaarstid havde modtaget mit Brev, saaledes: «Efter at de atter vare blevne tilgængelige, har jeg et Par Gange været ude i Videnskabernes Selskabs Akademies Bibliothek og flere Gange i det keiserlige offentlige Bibliothek, men desværre er jeg ikke kommen til noget Resultat, der kunde være Dem til Nytte. Hverken i Paulys Ethnographi af Ruslands Folkeslag eller i Rechbergs Værk eller i Georgis Beschreibung, ei heller i de mere specielle Skrifter: Fuchs's Optegnelser om Tscheremisserne og Tschuvascherne eller Sbojefs Tschuvascherne, eller i en russisk Afhandling af en Hr. Vischneski om Tschuvaschernes religiøse Meninger, har jeg kunnet finde Noget om den Skik, De omtaler. Jeg har ikke troet at burde opsætte dette Svar længere; skulde jeg imidlertid være saa heldig at træffe en eller anden Bekjendt fra hine Egne og derved naae til en Oplysning, der svarede til Deres Ønske, skal jeg uopholdelig underrette Dem derom.» Svaret var for saa vidt lidet lovende, som de i det nævnte Forfattere, som det vil sees, vare de samme, som jeg selv havde kjendt — om endog de russiske kun i Oversættelser og Udtog —, Listen var kun mindre fuldtallig. Længere hen i det samme Aar havde jeg imidlertid den Tilfredsstillelse at modtage nogle Ord fra vor Landsmand, hvorved han, efter en Meddelelse til ham fra en Bekjendt, I. Eleonski, underrettede mig om, at det virkelig forholdt sig, som jeg havde formodet, at blandt Finnerne ved Mellemvolga fandt

den Skik Sted at udstrøe Fjer omkring paa Markerne. Da jeg forrige Aar paatænkte at gjøre Herodots Beretning om de fjeropfyldte Egne Norden for Skytherne til Gjenstand for en Meddelelse til Videnskabernes Selskab, som anden Beskjæftigelse dog dengang nødte mig til at opsætte, kunde jeg ikke strax finde det Brev, hvori denne Underretning først blev mig sendt, og som er dateret St. Petersborg den  $\frac{2}{14}$  Mai 1871, men efter min Anmodning sendte min tjenstvillige Korrespondent mig da atter den savnede Efterretning i et Brev fra St. Petersborg af  $\frac{18}{30}$  Marts 1873, ordret saaledes, som han selv tidligere havde faaet den indhentet, og hvorefter den nu til Slutning her skal meddeles: «Den af mine Bekjendte, jeg for et Par Aar siden henvendte mig til angaaende Fjer-Udstrønings-Spørgsmaalet, er ikke nogen Geistlig, men Docent ved det herværende geistlige Akademi og hedder Eleonski. Han selv kunde ei give mig Oplysninger, men skrev til sin Hjemstavn, der just er i det Tscheremissiske, og fik da i Brev fra Pater Anatoli Korinfski, Sognepræst i Uspenkoje ved Floden Vetluga (Kreds Makarjef, Gouvernement Nischni Novgorod) følgende Svar:

«Ved at udspørge Tscheremisser, der have levet her længe, har jeg erfaret, at *den Skik at strøe Fjer omkring paa Markerne før Tilsaaningen er bevaret hos dem*, og at denne Udstrøning af Fjerene foregaaer, saavel naar der saaes Rug, som ogsaa naar der saaes Sommerkorn, samt at dette gjøres i den Tro, at Kornet da kommer til at trives bedre».

---